

2) скоординоване обґрунтування структури бази даних і вибору оптимальної просторової СУБД, як прикладного інструментарію що дозволить уніфікувати, а отже полегшити використання такої БД.

3) систематизація і постійне оновлення, доповнення і розширення контенту;

4) забезпечення високої якості контенту через визначення критеріїв, структуризації відомостей щодо кожної окремої структурної складової;

5) послідовний вихід на загальнонаціональний рівень всебічного (комплексно-пропорційного) територіального охоплення і відповідної презентації окремих DESTИНАЦІЙ;

6) адекватної презентації через Інтернет та ін. електронні засоби, в тому числі завдяки високоякісному фаховому перекладу матеріалів;

7) формування засад державної туристичної політики і стратегії розвитку ТІЦ.

Висновки і перспективи подальших розробок. Доречність і необхідність такої стратегічної національної геоінформаційної системи. доводять поступальні зусилля України затвердити свій імідж на міжнародній арені шляхом організації заходів як європейського, так і світового масштабу. У якості своєрідного прикладу може слугувати розробка автора і випускників факультету, зокрема аспіранта кафедри країнознавства і туризму Барабаша Ю., щодо участі України разом із Республікою Польща у тендері на прийняття фінальної частини Чемпіонату Європи 2012.

Напевно, що у контексті реалізації євро-атлантичних устремлінь України, закріплення її іміджу у проведенні міжнародних заходів, які без туристичної індустрії і навпаки неможливі, популяризація національного туристичного продукту як закордоном так і на теренах України, створення і практичне втілення такого напрямку досліджень має значні перспективи.

1. *Створення та діяльність туристичних інформаційних центрів в Україні.* Практичний посібник. /За ред. Вольфа Рінова, координатора спільного проекту “Створення інформаційної бази туристичної індустрії через утворення мережі туристичних інформаційних центрів”, що був реалізований за підтримки ЄС. – К., 2006. – с.132.

Л. Даценко, канд. геогр. наук
В. Остроух, канд. геогр. наук

СТВОРЕННЯ КАРТ ТУРИСТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ НА ОСНОВІ НОВІТНІХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розглянуто сучасні картографічні твори для потреб туризму, розкрито вплив комп'ютерної картографії на укладання і підготовку до видання туристичних карт і атласів.

© Л. Даценко, В. Остроух, 2007

Modern cartographical products for needs of tourism are considered, influence of computer cartography on drawing up and preparation for the edition of tourist cards and atlases is opened.

Постановка проблеми. Карти для потреб туризму займають окреме місце (за тематикою, змістом і призначенням) у великому різноманітті напрямків тематичного картографування. Туристичні карти призначені як для туристів та екскурсантів, фахівців туристичної справи, так і для широких верств населення. Найбільш поширеними типами таких карт є оглядові, маршрутні, плани міст, а також тематичні туристичні карти.

Для нашої країни важливим є розгортання сфери міжнародного туризму, особливо запрошення закордонних туристів, що може дати значні прибутки, як це має місце в передових країнах світу. У вирішенні цієї проблеми значну роль відіграють сучасні комп'ютерні технології, які дають змогу картовиробникам оперативно створювати карти та атласи для вирішення найрізноманітніших задач організаторів туристичної діяльності.

Новостворені туристичні карти і атласи довели свою перевагу перед створеними за класичними технологіями, тому вже зараз можна впевнено говорити про завершення переходу від класичних технологій до комп'ютерних. Утворився новий напрямок картографії – комп'ютерна картографія, яка об'єднала в собі різноманітні напрямки: геоінформаційне картографування, 3D-моделювання, комп'ютерні видавничі системи, інтернет-технології, анімаційне та мультимедійне картографування тощо. Проблема полягає в узагальненні можливості комп'ютерних технологій і розкритті впливу комп'ютерної картографії на укладання і підготовку до видання туристичних карт і атласів.

Аналіз публікацій і досліджень. Якщо аналізувати публікації останніх років та стан забезпечення картографічною продукцією галузі туризму в Україні то можна зробити два висновки. З одного боку, окремі напрямки туризму частково забезпечені картографічною продукцією і то в залежності від регіону країни. З іншого боку, більшість наявних туристичних карт, атласів, путівників тощо не відповідають вимогам, які висуваються до таких картографічних творів і особливо це стосується видань, які створені без залучення картографів.

Особливо це помітно при аналізі краєзнавчих атласів. Їх зміст більше відповідає навчальним задачам шкільного курсу з географії „Мій рідний край” ніж потребам туризму, а всі інші потребують оновлення.

Зокрема, у працях [2,5] вперше в Україні змістовно розкрито нові технологічні аспекти комп'ютерної картографії та доведено необхідність впровадження в картографічне виробництво сучасного програмного й апаратного забезпечення.

Сучасні наукові дослідження в галузі картографування для потреб туризму [1,3,4,6] орієнтують картовиробників України на створення власної різноманітної картографічної продукції туристичної тематики.

Постановка завдання. Ситуація на ринку картографічних видань туристичної тематики потребує додаткового вивчення і необхідності розкриття особливостей широкого спектру таких видань. Головним завданням публікації є

аналіз картографічної продукції туристичної тематики підготовленої до видання на основі новітніх технологій. Поставлено завдання розкрити можливості комп'ютерних технологій створення карт і атласів для потреб туризму на рівні світових стандартів.

Виклад основного матеріалу. Серед вітчизняних картографічних підприємств, які досить плідно працюють над картоскладальними та картовидавничими технологіями слід виділити Інститут передових технологій. За роки картографічної діяльності цього підприємства, серед сотні виданих карт створено низку картографічних творів туристичного спрямування. Однією із перших розробок став двомовний (українсько-англійський) атлас „Погляд на Україну”. Виданий у 1998 р., він призначений для вітчизняних та зарубіжних туристів. Карти та їх текстовий супровід репрезентує найпривабливіші об'єкти природи, культури та історії нашої країни. Самою оригінальною картою атласу можна назвати „Україна і світ”, за якою можна вимірювати відстані від Києва до будь-якої точки світу.

Спільно з Національною туристичною організацією Інститут підготував та надрукував „Туристичну карту України” (м-б 1:1 250 000), що виконана в стінному та складаному варіантах. Найпривабливіші для туристів регіони України – Карпати і Крим – подано на картах-врізках в масштабах відповідно 1:910 000 і 1:625 000. Відпрацьовано відповідні класифікації на основі новітніх наукових досліджень. Більш детально про напрацювання, пов'язані з розробкою легенди і змісту туристичної карти України, подано в роботі [3]. Для картографічної реалізації наукових напрацювань була створена геоінформаційна система, в яку вміщувалися не лише переліки класифікованих об'єктів туризму, а й ілюстрації до них.

Логічна класифікація туристичних об'єктів, подана в легенді карти зрозуміла навіть для непідготовленого користувача. Ураховано класичні принципи оформлення туристичних карт. Подбав Інститут і про зарубіжних туристів. Видана англomовна версія цієї карти. До обох версій додається текстовий супровід — путівник з географічним покажчиком та коментарями.

Серед туристичних карт адміністративних регіонів найбільш привабливими картографічними розробками для потреб туризму є карти Криму, унікального за своєю природою і культурною спадщиною.

Карта „Автономної Республіки Крим”, зважаючи на особливості регіону і переважання російськомовних туристів на курортах півострова видана російською мовою. Це видання містить карту АР Крим (м-б 1:300 000), плани міст (Сімферополь, Севастополь, Євпаторія, Ялта, Алушта, Феодосія, Керч) та карту Південного берегу Криму (м-б 1:100 000). Окремої уваги в цьому виданні заслуговує карта визначних пам'яток „Достопримечательности Крыма” — планово-перспективне зображення півострова, побудоване на базі математичної моделі і доповнене художніми малюнками визначних об'єктів. Зручна в користуванні карта витримала кілька перевидань. Світлотіньовий малюнок рельєфу надає карті виразності, а завершують картографічний образ Криму художні малюнки визначних об'єктів. Зазначені образотворчі прийоми застосовувалися в туристичній картографії від часів її виникнення шляхом

ручної відмивки рельєфу, в цій карті вони виконані за допомогою сучасних комп'ютерних технологій.

Окремим виданням було підготовлено карту для автотуристів – “Крым. Карта автотуриста” (м-б 1:300 000) з картою Південного берегу Криму (м-б 1:100 000). Основна карта містить традиційну для таких видань інформацію: автошляхи з кілометражем, автозаправні станції, станції технічного обслуговування автомобілів, кемпінги та готелі, курорти та бази відпочинку, оздоровчі табори.

Спільна розробка співробітників Таврійського національного університету ім. В.І.Вернадського, Кримського наукового центру НАН України і Міністерства освіти і науки України, Інституту географії НАН України та ППТ - Атлас Автономної Республіки Крим (2003 р.). На сьогодні цей твір є найповнішим регіональним комплексним атласом АР Крим і може правити за вихідне джерело для видання найрізноманітніших популярних, краєзнавчих, навчальних і туристичних карт регіону. Розділи атласу – загальний, природні умови та природні ресурси, населення, економіка, екологічний стан природного середовища – містять глибокий матеріал для науковців, студентів, школярів, а також для краєзнавців та екскурсоводів. Видання здійснене відповідно до концепції Національного атласу України, розробленої згідно з Указом Президента України від 1 серпня 2001 року „Про Національний атлас України”.

Сучасний книжковий ринок насичений найрізноманітнішою літературою про Київ: монографії, статті в наукових і популярних журналах, різноманітні довідники та туристичні путівники, що періодично оновлюються, карти різних масштабів і атласи. Видавці такої продукції намагаються задовольнити потреби різних кіл користувачів. Найбільшою популярністю у киян і гостей столиці користуються великомасштабні карти Києва та атласи, виготовлені на базі цих карт.

В Інституті передових технологій розроблено детальний план Києва (м-бу 1: 16000). На плані виділено поділ території Києва на адміністративні райони, функціональну структуру кварталів (багатоповерхова та малоповерхова житлова забудова, промислова та господарча, садово-дачні ділянки, ліси, парки, газони, чагарники, водоймища – озера, р. Дніпро та малі річки). Подано різноманітні будівлі з позначенням номерів будинків. Серед будівель кольорами подано адміністративні та громадські споруди, навчальні та наукові заклади, медичні установи, сакральні споруди, гаражі. Додатковими позначками конкретизовано, яку саме установу розміщено в даному будинку. В легенді плану і на його картографічному полі можна знайти позначення державних, міських та районних органів управління, УВС, відділень зв'язку, посольств та інших іноземних установ, міжнародних організацій, театрів, концертних залів, пам'ятників, музеїв, готелів, автостанцій, виходів метро. Для орієнтування користувача на плані подано всі проїзди (бульвари, проспекти, вулиці, провулки тощо) з їх назвами, інші елементи транспортної мережі, зокрема назви станцій метро.

Завдяки плану та його врізці, де подано збільшене до масштабу 1:8000 зображення центру міста, можна накреслити цікаві маршрути прогулянок

визначними місцями Києва, відвідати музеї і театри, вибрати місця відпочинку на Дніпрі, на озерах чи в парковій зоні. Приїжджі туристи і прочани зможуть за допомогою карти дістатися до Софійського собору, Києво-Печерської лаври. Усі ці й інші напрямки можливого використання врахували укладачі планів Києва.

Якщо план Києва масштабу 1:16000 призначений лише для настінного користування і тому зворотна поверхня аркушів лишається білою, то план у масштабі 1:30 000 має картографічне навантаження з обох боків аркуша. На додаток до основного змісту подано схеми громадського транспорту: автобусного, трамвайно-тролейбусного та метрополітену.

Головний зміст цього видання – зображення в плані всього міста і на карті-врізці його центральної частини (в масштабі 1:8 000), а на зворотній стороні карти – панорама центру міста з висоти пташиного польоту. Карта містить пояснення до панорами міста українською і англійською мовами.

Для потреб туризму можуть використовуватися ще два атласи – „Київ сучасний”, з поданням інформації „до будинку” та „Київ та околиці”, призначений для водіїв, автотуристів. Він базується на плані Києва масштабу 1:16000. Наявність цього плану в електронному вигляді дала змогу опрацювати спеціалізовану інформацію про організацію руху: проїзди через місто, ділянки вулиць з одnobічним рухом та перехрестя, де заборонено правий чи лівий поворот, бік вулиці, де зупинка автотранспорту заборонена, проїзди, закриті для всіх видів транспорту чи лише для вантажівок.

Інша картографічна продукція Інституту як довідковий картографічний матеріал також може використовуватися для потреб туризму. Це „Атлас автошляхів України”, що потрібен автотуристам. Цікавим виданням для любого користувача стане “Київ. Космофотоатлас” (м-б 1:7000, центральна частина міста – м-б 1:3500) – унікальне видання на базі детального космічного знімку міста. Використання космофотоматеріалів високої просторової роздільної здатності для створення та оновлення картографічних творів на сьогодні є перспективним напрямком у картографічній практиці.

Спільно з Управлінням туризму, готельного господарства та курортів Головного управління комунального господарства виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) розпочато публікацію серії туристичних карт Києва. Вже побачили світ три карти-путівники: панорама Києва з Дніпра та дві пішохідні екскурсії – літературний Київ та парки Києва. Ці видання містять карти міста, ряд фотографій зі супроводжувальним текстом.

Всі вищевказані картографічні твори створені на основі новітніх технологій картоскладання та картовидання. Сьогодні комп’ютерна картографія практично пронизала зміст основних технологічних етапів створення і редагування туристичних карт і атласів, з-поміж яких варто виділити такі:

- підготовка математичної основи карти в автоматичному чи напівавтоматичному режимах (масштабування, генерація координатних сіток, зміна проекцій тощо);
- формування векторної географічної основи шляхом векторизації вихідних картографічних матеріалів;

- автоматизація процесу генералізації вихідних географічних основ;
- укладальницько-видавничі роботи передбачають створення програмними засобами різноманітних штрихових і фонових елементів;
- редагування та виправлення зауважень проводяться у декілька етапів в інтерактивному режимі;
- напівавтоматичне та автоматичне сортування і формування списків об'єктів або алфавітних показників;
- художнє оформлення з використанням можливостей комп'ютерного дизайну;
- верстка картографічних творів або створення багатоаркушевих творів;
- кольороподіл та передача файлів до фотонабірних комплексів;
- контроль та редагування кольороподілу перед виведенням фотоформ;
- зберігання картографічної інформації в електронному вигляді.

У широкому спектрі програмних засобів найбільшого використання у сфері картовидання набули такі: векторні та растрові графічні редактори, видавничі програми, програми-векторизатори, текстові редактори, системи автоматизованого проектування (САПР) або САД-системи, геоінформаційні системи (ГІС), програми перегляду файлів після кольороподілу, програми 3D-моделювання та створення анімацій. На даний час комп'ютерні технології, що базуються на можливостях ГІС і САПР, є найсучаснішими та найперспективнішими.

Висновки та перспективи. Сучасні наукові і технологічні можливості комп'ютерної картографії є запорукою створення і видання будь-яких картографічних продуктів для потреб туризму в Україні на рівні світових стандартів. Укладання та підготовку туристичних творів до видання необхідно виконувати шляхом комплексного використання широкого спектру програмних та апаратних засобів комп'ютерної картографії, які дають змогу картовиробникам оперативно створювати карти та атласи для задоволення найрізноманітніших потреб організаторів туристичної діяльності, планувальників необхідної рекреаційно-побутової інфраструктури й, звичайно, туристів.

1. Барладін О.В. Нова картографічна продукція для потреб туризму на ГІС-основі від Інституту передових технологій // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г. Сковороди: Науково-теоретичний збірник.— К.: КИТ, 2004.— С.286-294. 2. Барладін О.В., Даценко Л.М., Пархоменко Г.О. Сучасні і перспективні напрями застосування комп'ютерних технологій у картографуванні і використанні карт // Зб.наук.праць. Львів.: Ліга-Прес,—2002.— С.271-273. 3. Вортман Д. Я., Бейдик О. О. Нові аспекти виявлення, систематизації та картографування архітектурно-історичних ресурсів як об'єктів пізнавального туризму // Туристичні ресурси України. — К., 1996. — С. 117-135. 4. Новикова В.І. Картографічна продукція рекреаційного спрямування: нагальна необхідність і проблеми створення // Картографія та вища школа. — К.: Інститут передових технологій, 2005. — Вип. 10. — С.138-140. 5. Остроух В.І. Упровадження комп'ютерних технологій у процес підготовки карт для поліграфічного видання // Вісн. геодез. та картогр. — 2000.—№4.— С.30-33. 6. Прасул Ю.І. Регіональна система картографічних творів для потреб // Модернізація і реформування середньої, вищої і післядипломної освіти в країнах СНД: досвід проблеми, перспективи. — Вінниця: Антекс-У Лтд., 2003. — С. 353-354. 7. Прасул Ю. І. Наукові основи системного

картографування регіонів України для потреб туризму (на прикладі Харківської області). – Дис. на здобуття уч. ступеня канд. геогр. наук. – Київ: 2004.

**К. Мезенцев, д - р геогр. наук,
Л. Гонтаржевська, канд. екон. наук**

НАЦІОНАЛЬНІ ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ

Інтерпретовано модель конкурентних переваг М. Портера для оцінки національних факторів конкурентоспроможності українських туристичних підприємств на зовнішніх ринках.

There are interpreted the M. Porter's model of competitive advantages for estimate of national factors of Ukrainian tourist enterprises competitiveness at the foreign markets.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність національної економіки є одним з найважливіших об'єктів наукових досліджень. Зарубіжними та вітчизняними вченими глибоко обґрунтовано сутність міжнародної конкурентоспроможності на різних рівнях конкурентної боротьби, а також шляхи її досягнення. Проте розвиток процесу глобалізації, з одного боку, та становлення національних ринків в Україні, з іншого, залишають постійно актуальними питання щодо оцінки конкурентоспроможності різних галузей господарства, особливо сфери послуг.

Наукові засади дослідження конкурентоспроможності туристичних підприємств закладені у працях українських вчених-географів О.О. Бейдика, О.О. Любіцевої, М.П. Мальської, О.Д. Короля, М.Й. Рутинського, та вчених-економістів Г.М. Алейникової, С.П. Гаврилюк, В.Ф. Данильчука, Н.Й. Коніщевої, Т.І. Ткаченко, І.М. Школи та ін. Важливе значення мають й праці зарубіжних вчених – Ф. Котлера, М. Портера, П. Кругмена із проблем конкурентоспроможності підприємств на зовнішніх ринках, В.А. Квартальнова, І.В. Зоріна, М.І. Кабушкіна, Г.А. Папіряна, А.П. Дуровича та ін. з проблем менеджменту туристичної діяльності.

Метою даної статті є спроба комплексної оцінки конкурентоспроможності українських туристичних підприємств на зовнішніх ринках з урахуванням концепції М. Портера, згідно якої міжнародна конкурентоспроможність підприємства визначається характеристиками національного „даймонду” країни базування, їх динамікою та взаємозалежністю”.

Виклад основного матеріалу. За М. Портером, „даймонд” – це ідеальна модель конкурентних переваг підприємств країни, що включає чотири детермінанти конкурентних переваг (фактори виробництва – природні, трудові,